

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-
КАСОВАТА ДЕЙНОСТ
ОКТОМВРИ – ДЕКЕМВРИ 2022

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ).....	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети.....	8

© Българска народна банка, 2023
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение, единствено с изрично посочване на източника.

ISSN 2815-2662 (онлайн)

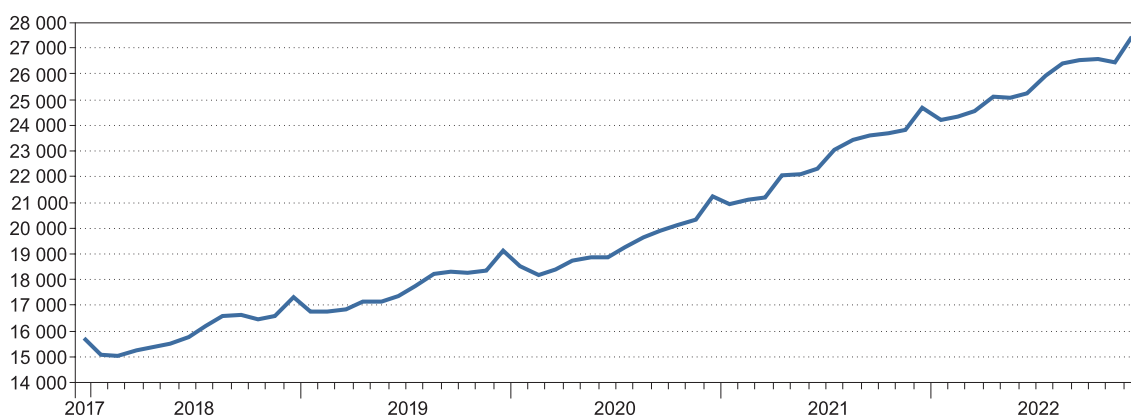
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение¹

В края на 2022 г. парите в обращение достигнаха 27 425.4 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на 2021 г.) те нараснаха с 11.0%, или с 2728.7 млн. лв. През съответния предходен едногодишен период нарастването им беше по-голямо както в процентно отношение (16.3%), така и като абсолютна стойност (3455.7 млн. лв.).

Пари в обращение (декември 2017 г. – декември 2022 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През октомври – декември 2022 г. парите в обращение се увеличиха с 903.5 млн. лв., или с 3.4% в сравнение с края на септември 2022 г. Нарастването им през четвъртото тримесечие на 2022 г. е с 1.2 процентни пункта по-малко от отчетеното за същия период на 2021 г. Най-голямо увеличение на парите в обращение в рамките на последното тримесечие на 2022 г. беше регистрирано през декември – 989.0 млн. лв., което представлява 3.7% растеж спрямо предходния месец. По-значителното нарастване през декември е характерно за този период на годината предвид традиционно повишеното търсене на налични пари през коледните и новогодишните празници.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	31 декември 2021 г.	30 септември 2022 г.	31 декември 2022 г.
Пари в обращение – общо, в това число	24 696.7	26 521.9	27 425.4
Банкноти	24 177.3	25 971.9	26 865.6
Разменни монети	517.8	548.4	558.1
Възпоменателни монети	1.6	1.6	1.7

Източник: БНБ.

¹ В това число банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

В края на 2022 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.96%, а на разменните монети – 2.03%. През четвъртото тримесечие на годината делът на банкнотите нарасна с 0.04 процентни пункта за сметка на намаляването със същия размер на дела на разменните монети.

В съответствие с приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2022 година“ през четвъртото тримесечие на 2022 г. Българската народна банка пусна в обращение сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „Цар Калоян“ от серията „Средновековни български владетели“ с номинал 10 лева.

В края на 2022 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и се запазва без промяна спрямо края на септември 2022 г., както и спрямо края на 2021 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение²

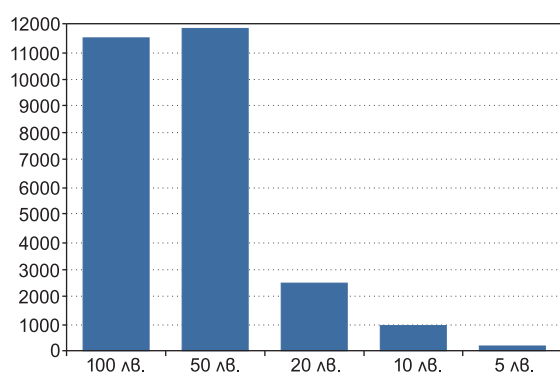
В края на 2022 г. в обращение са 596.7 млн. броя банкноти, които са с 12.5 млн. броя, или с 2.1% повече в сравнение с края на септември. През четвъртото тримесечие на 2022 г. общата им стойност нарасна с 3.4%, достигайки в края на декември 26 826.4 млн. лв.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на декември 2022 г. е 44.96 лв., което представлява увеличение с 0.57 лв. спрямо края на третото тримесечие. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 2.55 лв., или с 6.0%, вследствие на значително по-ускорените темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева в сравнение с останалите номинали.

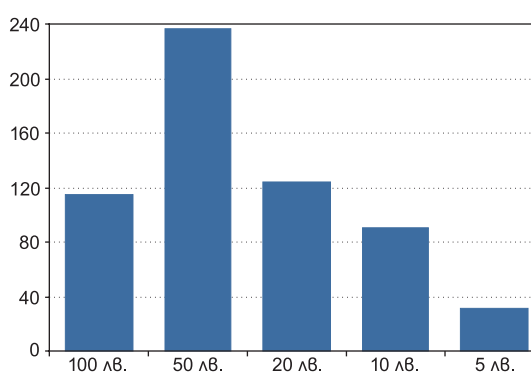
С най-голям дял (39.66%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на 2022 г. е банкнотата от 50 лева, като към 31 декември в обращение са 236.6 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (5.20%) е броят на банкнотите от 5 лева.

Структура на банкнотите в обращение към 31 декември 2022 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

² Банкнотите с номинал 5, 10, 20, 50 и 100 лева, емисии след 5 юли 1999 г., и разменните монети с номинал 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, емисии след 5 юли 1999 г., които са законно платежно средство.

Спрямо края на септември 2022 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на номиналите от 10, 50 и 100 лева, съответно с 0.05, 0.48 и 0.51 процентни пункта. За същия период дяловете на банкнотите с номинал 5 и 20 лева намаляха, като по-голямо (с 0.87 процентни пункта) е понижението на дела на 20-левовете банкноти.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 27.6 млн. (4.8%), а стойността им – с 2688.5 млн. лв. (11.1%). Запазва се тенденцията от предходните периоди на изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева).

Спрямо края на декември 2021 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на тези от 50 и 100 лева, съответно с 2.33 и 2.17 процентни пункта. спрямо същия период дяловете на банкнотите от 5, 10 и 20 лева намаляха, като с най-голямо понижение (3.36 процентни пункта) е делът на 20-левовете банкноти.

В края на 2022 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 50 лева е 11 831.9 млн. лв., което е най-големият дял (44.11%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.58%) е стойността на банкнотите с номинал 5 лева.

Спрямо края на септември 2022 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение с 0.60 процентни пункта нарасна делът единствено на банкнотите от 100 лева, докато дяловете на останалите номинали намаляха, като най-голямо е понижението на дела на банкнотите от 20 лева – с 0.51 процентни пункта.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период нараснаха дяловете на банкнотите с номинал 50 и 100 лева, като с по-голямо нарастване (2.54 процентни пункта) е стойността на банкнотите от 100 лева. Дяловете на останалите номинали намаляха, като най-съществено е понижението на дела на 20-левовете банкноти – с 2.14 процентни пункта (от 11.39% до 9.25%). С най-малко за едногодишен период (0.04 процентни пункта) намаля делът по стойност на банкнотите от 5 лева.

В края на 2022 г. в обращение са 3054.6 млн. броя разменни монети, които са с 44.7 млн. броя, или с 1.5% повече в сравнение с броя им в края на септември. За същия период общата им стойност се увеличи с 9.7 млн. лв., или с 1.8%.

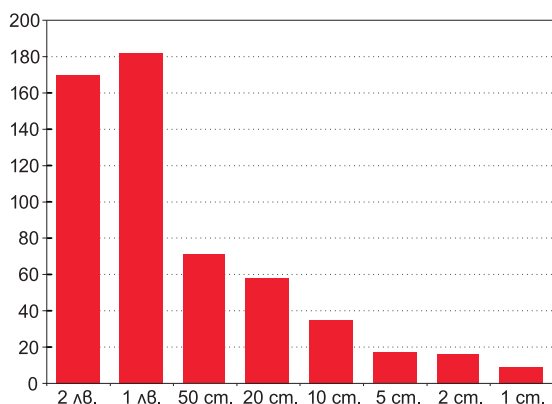
Средната по стойност разменна монета в обращение в края на 2022 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна спрямо края на третото тримесечие на 2022 г., както и спрямо края на 2021 г.

Запазва се общата тенденция към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали. През четвъртото тримесечие на 2022 г. най-голямо в процентно изражение (с 2.4%) е нарастването при разменната монета с номинал 2 лева, а най-малко (с 0.6%) се е повишил броят на монетите от 20 стотинки.

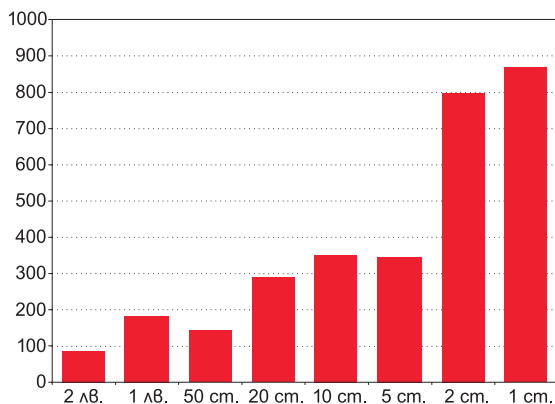
За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 188.8 млн. (6.6%), а стойността им – с 40.3 млн. лв. (7.8%). На годишна база с най-бърз темп (9.4%) нараства броят на монетите с номинал 2 лева. В края на 2022 г. в обращение са 85.2 млн. броя от тях, което представлява увеличение със 7.3 млн. броя. При останалите номинали нарастването на броя им е в границите от 5.3% за монетите от 1 стотинка до 8.0% за монетите от 20 стотинки.

Структура на разменните монети в обращение към 31 декември 2022 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Най-голям дял (28.34%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на 2022 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 31 декември извън касите на БНБ са 865.6 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.79%) е броят на монетите от 2 лева.

В структурата по брой на разменните монети в обращение спрямо края на предходното тримесечие е отчетено понижаване на дяловете на монетите от 1, 5, 10 и 20 стотинки в интервала от 0.01 до 0.08 процентни пункта, докато за същия период при дяловете на монетите от 2 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева нарастването е в интервал от 0.01 до 0.11 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1 и 10 стотинки, съответно с 0.35 и 0.06 процентни пункта, а дяловете на монетите от 2, 5, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева нараснаха в интервал от 0.02 процентни пункта за монетите от 1 лев до 0.13 процентни пункта за монетите от 2 стотинки.

Естествен резултат от постоянно нарастващия брой на разменните монети извън касите на БНБ е и нарастването на общата им стойност. Основен принос за общото им увеличение по стойност имат разменните монети от най-високите номинали. Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на 2022 г. е 181.8 млн. лв., което представлява най-големият дял (32.58%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.55%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение е отчетено понижаване на дяловете на номиналите от 1, 5, 10, 20 и 50 стотинки в интервал от 0.01 до 0.11 процентни пункта. Спрямо същия период дяловете на монетите от 2 стотинки и от 1 и 2 лева нараснаха съответно с 0.01, 0.01 и 0.19 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение нараснаха дяловете на монетите от 20 стотинки и от 2 лева, съответно с 0.02 и 0.45 процентни пункта. За същия период се наблюдава понижаване на дяловете по стойност на останалите номинали в интервал от 0.02

процентни пункта при монетите от 2 и 5 стотинки до 0.23 процентни пункта при монетите от 1 лев.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода октомври – декември 2022 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 335 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо третото тримесечие на 2022 г. общият брой на неистинските банкноти е с 208 повече.

Брой на неистинските български банкноти (октомври – декември 2022 г.)

	100 лева	50 лева	20 лева	10 лева	5 лева
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	2	263	55	14	1

Източник: БНБ.

Делът на задържаните през четвъртото тримесечие на 2022 г. неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на годината е 0.000056%.

В общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2022 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези с номинал 50 лева (78.50%). Броят на задържаните 50-левови неистински банкноти представлява 0.000111% от общия брой на намиращите се в обращение в края на 2022 г. банкноти с този номинал. Неистинските банкноти от 20 лева са с дял от 16.42%, а тези от 10 лева – с 4.18% дял в общия брой на задържаните през отчетния период неистински банкноти. С най-ниски дялове са неистинските банкноти от 100 и 5 лева, съответно 0.60% и 0.30% от общия брой на задържаните неистински банкноти през четвъртото тримесечие на 2022 г.

В периода октомври – декември 2022 г. бяха регистрирани и задържани общо 58 броя неистински български разменни монети, от които 11 броя от 2 лева, 8 – от 1 лев, и 39 броя от 50 стотинки. Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на 2022 г. е 0.000002%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2022 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 65 броя евро, циркулирали в паричното обращение, 793 броя щатски долари (в това число 93 броя циркулирали в паричното обращение) и 15 броя банкноти от други чуждестранни валути, циркулирали в паричното обращение.

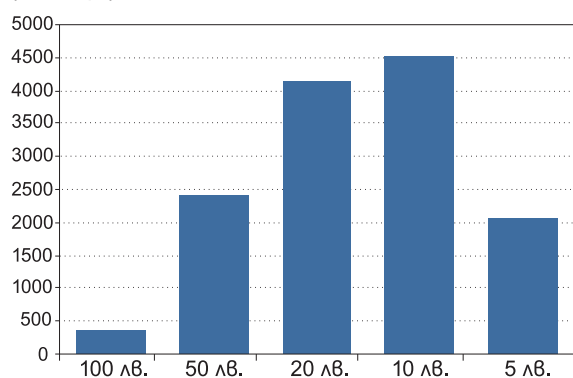
III. Негодни банкноти и разменни монети³

При машинната обработка на постъпилите през четвъртото тримесечие на 2022 г. в БНБ банкноти като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 13.5 млн. броя банкноти. Те представляват 7.34% от общия брой на обработените през отчетния период банкноти.

В резултат на машинната обработка на банкнотите през четвъртото тримесечие на 2022 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (33.59%), следвани от банкнотите от 20 лева (30.74%). С по-малки дялове са отделените негодни банкноти от 50 лева (17.86%) и от 5 лева (15.20%), а с най-малък дял (2.61%) са негодните банкноти от 100 лева.

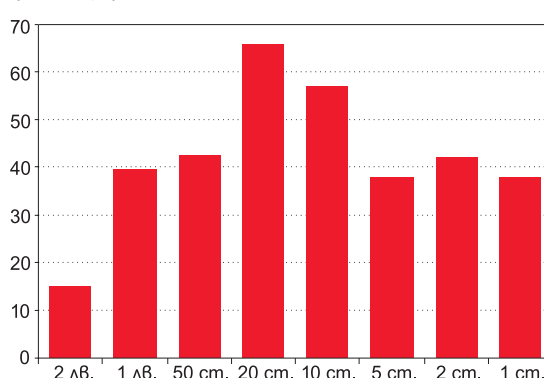
Негодни банкноти (октомври – декември 2022 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (октомври – декември 2022 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През четвъртото тримесечие на 2022 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 338.6 хил. броя. Те представляват 2.01% от общия брой на обработените през отчетния период разменни монети.

С по-големи дялове в общия брой на отделените през четвъртото тримесечие на 2022 г. негодни разменни монети са тези с номинал 20 стотинки (19.48%) и 10 стотинки (16.91%). С най-малък дял от 4.45% са отделените като негодни за наличнопаричното обращение монети от 2 лева.

³ „Негодна банкнота“ е тази, която е похабена при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е замърсена, захабена, с износен релеф, смачкана, с поставен знак или текст (например рисунки, подписи, надписи и др.), или с избледнели цветове.

ISSN 2815-2662 (ОНЛАЙН)

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА СКУЛПТУРНАТА ГРУПА „ХЕРМЕС И ДЕМЕТРА“, ДЕЛО НА КИРИЛ ШИВАРОВ,
РАЗПОЛОЖЕНА НА ЮЖНАТА ФАСАДА НА СГРАДАТА НА БНБ